

Statens vegvesen
Postboks 1010 Nordre Ål
2605 LILLEHAMMER

Kontakt saksbehandler

Kirsten R. Kristiansen, 51 56 87 77

Pålegg om tiltak for å begrense partikkelspredning fra midlertidig anleggsarbeid ved Vågselva i forbindelse med utbedring av E134 Espelandssvingane - Statens vegvesen

Statsforvalteren pålegger med dette Statens vegvesen tiltak for å hindre partikkelforurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet i forbindelse med utbedring av E134 - Espelandssvingane.

Pålegget begrunnes med at arbeidene medfører langvarig forurensning som er uvanlig i omfang og påvirkning.

Vi varsler tvangsmulkt dersom planer for tiltak ikke mottas innen oppgitt frist, og dersom rensetiltak ikke gjennomføres.

Bakgrunn for saken

I forbindelse med etablering av ny gang- og sykkelvei og utbedring av E134, er det nødvendig med omlegging og tiltak i og langs Vågselva i Vindafjord kommune. Statsforvalteren i Rogaland ga i den forbindelse tillatelse til omsøkt omlegging og øvrige vassdragstiltak beskrevet i tiltaksplan utarbeidet av Norconsult, datert 31.10.18. Tillatelsen ble gitt 21.03.19, og ble forlenget i vedtak av 10.06.2020.

Den 8. og 9. februar i år mottok Statsforvalteren bekymringsmeldinger knyttet til pågående arbeider i Vågselva. Meldingene ga uttrykk for at arbeidene ikke var i tråd med tillatelsen som var gitt. På denne bakgrunn var Statsforvalteren i Rogaland på befaring i området 15.03.21. Det ble på befaringen avdekket en rekke brudd på gjeldende tillatelse, jf. vårt brev oversendt etter befaring, datert 24.03.21.

Et av vilkårene som ble konstatert brutt var vilkår 7:

7. Det skal iverksettes tiltak for å begrense partikkelavrenning til vassdraget, herunder at masser ikke mellomlagres i nærheten av elveløpet og rensing av overvann.

Arbeider i og langs Vågselva med sideløp har dermed ført til tilslamming av vassdraget. Dette kan igjen ha ødelagt viktige gyte- og oppvekstområder for fisk nedstrøms og hatt en betydelig negativ effekt på fiskebestanden i vassdraget.

Statsforvalteren opplevde da dialogen med Statens vegvesen som god, og for ikke å forsinke fremdriften i prosjektet, besluttet vi derfor å anmode om at en rekke undersøkelser og tiltak ble iverksatt, heller enn å kreve gjenoppretting. Vi anmodet blant annet om at følgende tiltak knyttet til avrenning til Vågselva ble iverksatt:

- *Det skal lages en oversikt over gjennomførte og planlagte tiltak mot avrenning til Vågselva og sidebekker. Tiltakene skal iverksettes så fort som mulig, og må være på plass før videre oppstart av øvrige planlagte arbeider. Oversikten skal sendes til Statsforvalterens postmottak, sfropost@statsforvalteren.no referanse 2018/11270, så snart som råd.*

Denne oversikten har ikke Statsforvalteren mottatt, på tross av vår purring i e-post av 31.05.21:

«Vi kan ikke se å ha mottatt denne oversikten. Ser i e-postkorrespondansen under at dere skal ha bestilt nye avrenningstiltak, men dette er ikke meldt inn til oss. Det må dokumenteres at tiltak mot avrenning er på plass før arbeidene langs Vågselva kan fortsette».

Den 24.06.21 ble vi varslet om at Vågselva var svært tilslammet som følge av pågående anleggsarbeider i vassdraget. Etter samtale med Statens vegvesen på telefon samme dag, ble det besluttet at all aktivitet i og langs Vågselva skulle stanses inntil avbøtende tiltak mot avrenning var etablert. På grunn av gunstige værforhold ble det besluttet at det skulle etableres en siltgardin som et strakstiltak, men at det innen mandag 5. juli skulle sendes over dokumentasjon på at ytterligere avbøtende tiltak er forankret og sikret gjennomført, jf. e-post av 24.06.21.

Statsforvalteren har mottatt henvendelser om at det har pågått arbeider på stedet fredag 25.06, mandag 28.06 og tirsdag 29.06. I e-post av 28.06.21 var vi tydelige på at det skulle på plass avbøtende tiltak mot partikkelavrenning før arbeidene kunne starte opp igjen. Vi har ikke mottatt etterspurt dokumentasjon som i tilstrekkelig grad kan belyse om iverksatte strakstiltak er gode nok. Entreprenør fortsetter arbeidet til tross for at de i e-post til Statens vegvesen av 24.06.21 kl. 16.04 bekrefter at arbeidene opphører inntil de har fått ytterligere tilbakemelding i saken.

I e-post av 29.06.21 mottar Statsforvalteren ytterligere beskrivelse, bilder og skisser av etablert sedimenteringskanal på utsiden av mur. De påpeker også etableringen av to siltgardiner som tiltak for å begrense partikkelavrenningen nedstrøms i vassdraget. Det ble ikke oversendt ytterligere bilder av siltgardin som etterspurt. På bakgrunn av svært gunstige arbeidsforhold i elva, med lav vannføring, vurderte Statsforvalteren at strakstiltak var gjennomført, og at arbeidene i og langs vassdraget derfor kunne starte opp igjen, jf. vår e-post av 30.06.21.

Statsforvalteren er likevel bekymret for partikkelavrenningen nedstrøms i Vågselva når det etter hvert vil komme mer nedbør. Det vil pågå tiltak langs Vågselva i lang tid fremover, også under gyttetid og smoltutvandringsperioden for laksefisk. Selv om dette ikke er tiltak som berører vassdraget direkte, kan tiltakene medføre skadelige utslipp. For å ivareta vassdragsmiljøet, ser derfor Statsforvalteren seg nødt til å pålegge tiltak for å begrense partikkelspredning og forurensning av vassdraget, med hjemmel i forurensningsloven §7.

Forhold til forurensningsloven

Vanlig forurensning fra midlertidig anleggsvirksomhet er tillatt uten særskilt tillatelse etter forurensningsloven, jf. forurensningsloven § 8 første ledd punkt 3. Dette forutsetter at arbeidene har en varighet på mindre enn 2-3 år, og at forurensning kan anses som «vanlig» i art, omfang og påvirkning.

Dersom en setter i verk noe som medfører forurensning, er det et brudd på forurensningsloven §7. Tiltakshaver har etter loven en plikt til å iverksette tiltak for å minimere forurensning som oppstår. I tillegg kan Forurensningsmyndigheten pålegge tiltak for å hindre forurensning eller motvirke dens påvirkning på miljøet.

Unntak fra krav om forhåndsvarsling

I henhold til Forvaltningsloven § 16 c) kan forhåndsvarsling unnlates når det åpenbart anses unødvendig. Statsforvalteren har ved flere anledninger forsøkt å få oversikt over tiltak som er gjennomført og planlagt gjennomført for å begrense partikkelspredningen nedstrøms. Gjennom dialogen med Statens vegvesen, har vi ikke lyktes i å innhente denne dokumentasjonen, og har mottatt flere bekymringsmeldinger om dårlig vannkvalitet og manglende vassdragshensyn. Vår vurdering er derfor at Statens vegvesen og Vassbakk & Stol er tilstrekkelig varslet.

Statsforvalterens vurdering

Rettslig grunnlag

Statsforvalteren har vurdert saken på bakgrunn av de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med de fordeler og ulemper tiltaket for øvrig medfører, jf. forurensningsloven §§ 11 og 16. Vurderingstemaet suppleres av kravene i vannforskriften §§ 4-6, og kravene i naturmangfoldloven § 7 om at prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8-12 skal legges til grunn som retningslinjer ved skjønnsutøvelsen etter forurensningsloven.

Bruk av beste tilgjengelige teknikker (BAT)

Våre vurderinger og krav er basert på prinsippet om bruk av beste tilgjengelige teknikker (BAT), jf. forurensningsloven § 2 nr. 3 og naturmangfoldloven § 12 om bruk av miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven krever at beslutninger også skal være begrunnet ut fra hensynet til naturmangfoldet der dette er relevant. Beslutning skal enten være basert på vitenskapelig kunnskap eller dersom dette ikke finnes, på *føre-var-prinsippet*. Naturmangfoldet gjelder arters bestands-situasjon, naturtypers utbredelse, økologiske tilstand og effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskap skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet.

Vannforskriften

Vannforskriften fastsetter miljømål for vannforekomster, og deler disse inn i fem tilstandsklasser. Miljømålene i vannforskriften § 4 innebærer at tilstanden i vannforekomstene skal beskyttes mot forringelse, og forbedres med mål om å oppnå god økologisk og kjemisk tilstand. Dersom tiltaket fører til at vannforekomsten *Vågselva* endrer tilstandsklasse i negativ retning, vil det foreligge en forringelse. Miljømålene skal nås, og forringelse er ikke tillatt med mindre vilkårene for å gjøre unntak er oppfylt, jf. vannforskriften § 12. Statsforvalteren har derfor vurdert om kravene i vannforskriften er til hinder for å gi det planlagte tiltaket tillatelse etter forurensningsloven.

Miljøpåvirkning

Finpartikulært materiale fra anleggsarbeidene (suspendert stoff), samt olje og endring i pH, vil kunne være skadelig for fisk som oppholder seg i elva nedstrøms tiltaket. Statsforvalteren er kjent med at tiltakshaver har benyttet sprengstein i tiltaksområdet. Partikler fra sprengstein, samt andre partikler generert av anleggsarbeid, kan ha et høyere skadepotensial for fisk enn naturlige partikler fordi de er skarpere, og lettere kan feste seg på fiskens gjeller. Dette kan føre til slimsondring og irritasjon på

gjellene, som kan forstyrre fiskens respirasjon og ionregulering, og i verste fall medføre fiskedød¹. Videre er fisk sensitiv for pH-endring og toksiske effekter av oljeforurensning. pH kan stige som et resultat av bruk av, for eksempel, sprøytebetong. Ferskvann har ikke den samme bufferkapasitet som sjøvann, slik at det er viktig at tiltakshaver og entreprenør har god kontroll over pH i utslippet. Oljeforurensning kan være et resultat av lekkasje av for eksempel drivstoff, olje og bremsevæske fra anleggsmaskiner.

Økt partikkelinnhold i vannet kan føre til endret sammensetning av den biologiske produksjonen i vannmassene, noe som igjen kan føre til endret næringstilgang for fisk og andre vannlevende organismer. Tilslamming av bunnsstrat er kritisk i gyte- og oppvekstområder for fisk der rogn og plommeseekyngel kan ligge nedgravd i sedimentene. Tildekking fører til oksygen- og næringsmangel i bunnsstratet, som igjen kan føre til at rogn og plommeseekyngel dør.

Av føre-var hensyn til fisk som oppholder seg i Vågselva, samt for å ivareta elvens økologiske funksjon, har Statsforvalteren vurdert det som nødvendig å gi Statens vegvesen et pålegg etter forurensningsloven med krav om gjennomføring av tiltak for å hindre partikkelspredning, rensing av overvann fra midlertidig anleggsvirksomhet og kontroll av utslippene. I tillegg setter vi krav til tidspunkt for arbeidet. Kravene til tidspunkt for gjennomføring er identisk med kravene som er fastsatt i vårt vedtak om tillatelse til fysisk tiltak i vassdrag, oppdatert 10.06.2020.

Vi viser også til våre vurderinger i tillatelse til fysisk tiltak i vassdrag, oppdatert i vedtak av 10.06.2020.

Samlet miljøpåvirkning

Uten de pålagte kravene mener Statsforvalteren at arbeidene kan medføre en betydelig forurensning med nevneverdig skade på det akvatiske miljøet i Vågselva. Tiltakets samfunnsnyttighet er vektlagt, og Statsforvalteren mener at de pålagte kravene vil minimere risiko for slik skade. På bakgrunn av arbeidenes omfang, planlagt utførelse og varighet, mener Statsforvalteren at det omsøkte tiltaket, utført i henhold til fastsatte krav, vil utgjøre en liten risiko for forringelse av miljøtilstanden i vannforekomsten som helhet jf. miljømålet i vannforskriften § 4.

Metode

Tiltakshaver må dekke kostnader ved å begrense eventuell skade på naturmiljø som følge av tiltaket, jf. naturmangfoldloven § 11.

Tiltakshaver har en generell plikt til å unngå forurensning, jf. forurensningsloven § 7, og må derfor kontinuerlig føre tilsyn med at det ikke forekommer uventet og/eller unormal forurensning som følge av arbeidene.

Konklusjon og begrunnelse

Ved avgjørelse om tillatelse skal gis og ved fastsettingen av krav/vilkår, er det lagt vekt på de forurensningsmessige ulemper ved tiltaket, sammenholdt med de fordeler og ulemper tiltaket for øvrig vil medføre. Vurdering av tiltaket etter naturmangfoldet §§ 8-12, jf. § 7 tilsier at naturen kan bli negativt påvirket. Utslipp av partikler i anleggsvann, samt kjemikalier og endret pH kan være skadelig for fisk. Partikkelspredning som følge av arbeidene kan medføre nedslamming av viktige habitater i elvebunn. I perioden etter gyting, da egg og plommeseekyngel ligger nedgravd i grusen i vassdraget, er de svært sårbare for tilslamming og annen forurensning. Det er derfor viktig at utslipp og overvann fra anlegget også renses i perioden etter arbeidene med selve omleggingen av elveløpet er

¹ Sørensen, J. (1998) Massedeponering av sprengstein i vann – forurensningsvirkninger. NVE Rapport nr. 29 1998.

gjennomført. Med gjennomføring av planlagte rensiltak forventes imidlertid effekten å være begrenset.

Det planlagte tiltaket er av stor samfunnsmessige betydning. Statsforvalteren finner det derfor nødvendig å tillate utslippet til Vågselva, men pålegger visse krav til avbøtende tiltak og miljøovervåking. Pålegget er begrunnet i at tiltaket ikke vil medføre uakseptable miljøpåvirkninger, samt at det er liten risiko for forringelse av vannforekomsten, forutsatt at tiltaket utføres i henhold til fastsatte krav.

Pålegg er gitt på grunnlag av opplysninger fremkommet under behandling av saken, inkludert behandling av tillatelse til fysiske tiltak i vassdrag.

Vedtak

Med hjemmel i forurensningsloven § 11 pålegges Statens vegvesen å etablere renseanlegg og føre kontroll med utslipp i forbindelse med arbeid på knyttet til utbedring av E134-Espelandssvingane.

Pålegget omfatter rensing av utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet, gjennomføring av tiltak for å hindre partikkelspredning, samt nødvendig overvåking for å dokumentere at kravene etterfølges.

Det stilles nedenfor vilkår for å begrense eventuell forurensning, og for å motvirke skader på miljøet.

Krav til pålegget

Statsforvalteren stiller følgende krav for arbeidet. Kravene er nummerert for å lette den planlagte rapporteringen, særlig med tanke på avvik.

1. Statens vegvesen (tiltakshaver) er ansvarlig for at kravene satt i dette pålegget blir overholdt, og plikter å orientere dem som skal gjennomføre arbeidene om de kravene som gjelder, samt de restriksjoner som er lagt på arbeidene. Det er videre tiltakshaver sitt ansvar å sørge for å fremskaffe alle nødvendige opplysninger slik at arbeidet kan gjennomføres tilfredsstillende og i henhold til pålegget.
2. I henhold til forskrift om systematisk helse-, miljø- og sikkerhetsarbeid i virksomheter (internkontrollforskriften) av 06.12.1996, plikter tiltakshaver å påse at det etableres internkontroll som sikrer at kravene i denne tillatelsen overholdes, slik at arbeidet kan revideres. Statsforvalteren skal ha uhindret adgang til anleggsarbeidene, dokumenter mm., for å kunne føre tilsyn med aktivitetene.

Arbeid i vassdrag

3. Flytting av elveløp skal utføres i tidsperioden 1. juni til og med 15. oktober, av hensyn til gyttetid og smoltutvandringsperioden for anadrom laksefisk. Øvrige vassdragstiltak skal ikke gjennomføres i gyteperioden (15. oktober – 15. november) eller i smoltutvandringsperioden (20. april til 31. mai).
4. Utslipp fra øvrige tiltak i og langs vassdrag skal i størst mulig grad samles og renses før utslipp i henhold til vilkår 7 under.
5. Tiltakshaver skal gjennomføre tiltak for å begrense spredning av partikler fra arbeid i vassdraget i størst mulig grad. Tiltak skal være dimensjonert for den nedbørsmengde som kan forventes med påfølgende økning i vannføring i Vågselva ved anleggsområdet. Plan for tiltakene, inkludert en oversikt over hva som er iverksatt og hva som planlegges gjennomført, skal sendes til Statsforvalteren innen **14. juli 2021**.

6. Det skal gjennomføres overvåking av suspendert stoff (turbiditet; FTU) oppstrøms av anleggsarbeidene i vassdraget, samt nedstrøms av tiltakene som er iverksatt i henhold til vilkår 4. Turbiditet nedstrøms tiltaksområdet skal ikke være mer enn 2 FTU høyere enn måling oppstrøms av arbeidene. Dersom overvåking påviser at denne grensen blir overskredet, må arbeid stanses og tiltak utbedres slik at grenseverdi overholdes. Overvåking av turbiditet skal være på plass snarest mulig, og senest innen **19. juli**.

Utslipp fra midlertidig anleggsvirksomhet

7. Overvann skal renses før utslipp til Vågselva. Kravene for pH og olje gjelder for hele anleggsperioden. Det settes krav til rensed utslippsvann før utslipp. Krav til utslipp av suspendert stoff skal overholdes i perioden 15. oktober til 31. mai. Renseløsning skal være på plass snarest mulig, og skal dokumenteres innen **1. august**.

Parameter	Konsentrasjon
Suspendert stoff	< 100 mg SS/L
pH	5,5 - 9
Olje	< 5 mg THC/L

8. Tiltakshaver skal føre kontroll med utslippene til Vågselva. pH og suspendert stoff skal måles i sanntid. Det skal tas representative prøver fra utslippet som analyseres for olje. Tidspunktet for prøvetaking skal sikre at prøvene er representative for utslippet mens arbeid pågår. Dersom det blir oppdaget at fastsatt grenseverdiene overstiges, skal arbeidet og utslipp stanses og tiltak iverksettes.

Varsling og rapportering

9. Ved avvik fra krav i dette pålegget eller andre uventede hendelser som berører ytre miljø, er tiltakshaver ansvarlig for at Statsforvalteren varsles umiddelbart.
10. Når arbeidet er avsluttet skal det utarbeides en rapport der samtlige resultater fra arbeidene presenteres, og hvor en dokumenterer at kravene i dette pålegget er oppfylt. Eventuelle avvik skal begrunnes og dokumenteres. Rapporten sendes Statsforvalteren innen 4 uker etter at arbeidet er avsluttet.

Vi vil understreke at all forurensning fra arbeidene i forbindelse utbedring av E134-Espelandssvingane ved Vågselva i Vindafjord kommune isolert sett er uønsket.

Brudd på krav i dette pålegget medfører straffeansvar etter forurensningsloven, jf. § 78. Vi gjør oppmerksom på at dette pålegget ikke fritar for erstatningskrav for eventuelle skader eller ulemper som følger av virksomheten, jf. § 53. For å sikre at bestemmelsene i forurensningsloven eller pålegget blir overholdt, kan forurensningsmyndigheten fastsette tvangsmulkt til staten, jf. forurensningsloven § 73.

Vi gjør oppmerksom på at tillatelsen ikke fritar fra plikter i henhold til annen lovgivning.

Etterhåndskunngjøring

Pålegget vil bli lagt ut til offentlig ettersyn på internettsiden til Statsforvalteren i Rogaland www.statsforvalteren.no/rogaland under emnet *Miljø og klima*.

Klageadgang

Pålegget kan påklages til Miljødirektoratet av sakens parter eller andre med rettslig klageinteresse innen tre uker fra melding om vedtaket er mottatt. En eventuell, begrunnet klage stilles til Miljødirektoratet, og sendes Statsforvalteren i Rogaland, postboks 59 Sentrum, 4001 Stavanger, eller til fmropost@statsforvalteren.no.

Statsforvalteren gjør oppmerksom på at tiltakshaver er ansvarlig for å undersøke om tiltaket er i orden i forhold til annet regelverk.

Varsel om tvangsmulkt

Statsforvalteren har ved flere anledninger bedt om dokumentasjon av tiltak som er gjennomført for å begrense partikkelspredning, uten at denne informasjon er sendt til oss. Vi anser det som svært viktig at de pålagte tiltakene blir gjennomført, og med bakgrunn i manglende tilbakemelding varsler Statsforvalteren i medhold av forurensningsloven § 73 at vi vil vedta en tvangsmulkt på **kr. 20.000** som forfaller dersom:

- Statens vegvesen ikke sender inn plan for tiltak for å begrense partikkelspredning innen oppgitt frist, jf. pkt. 5.
- Statens vegvesen ikke dokumenterer at pålagt overvåking av turbiditet i Vågselva er på plass innen oppgitt frist, jf. pkt. 6.
- Statens vegvesen ikke sender dokumentasjon på at valgt renseløsning er installert innen oppgitt frist, jf. pkt 7

Fylkesmannen vil deretter vurdere å varsle ny tvangsmulkt pålydende et høyere beløp.

Mulighet til å gi merknader til varselet

I følge § 36-3 i forurensningsforskriften har alle parter i en sak rett til å uttale seg om innholdet i et varsel før vedtak blir fattet, jf. forvaltningsloven § 16. Vi ber om at eventuelle merknader til varselet blir sendt til Fylkesmannen innen to (2) uker etter at varselet er mottatt.

Med hilsen

Lone Merethe Solheim
statsforvalter

Mariann Størksen
fung. seksjonsleder

Dokumentet er elektronisk godkjent

Kopi til:

VASSBAKK & STOL AS Postboks 63
Vindafjord kommune Rådhusplassen 1

4291 KOPERVIK
5580 Ølen